

Radostné srdce hojí rány



Mgr. Ludmila Petrůj
Nemocnice Milosrdných sester
sv. Karla Boromejského

„Radostné srdce hojí
rány, kdežto ubitý
duch vysušuje kosti.“
(Přís 17, 22)

S Ludmilou Petrůj rozmlouvá Zuzana Matisovská

Keď Ludmilu Petrůj (27) pri prvom stretnutí privítal jej neskorší nadriadený so slovami: „Tak to jste vy, ta budoucí nemocniční kaplanka“, myslela si, že žartuje, pretože predpokladala, že ženy túto profesiu nevykonávajú. Rovnako netušila, že vďaka dobrovoľníctvu v nemocnici spozná svojho nastávajúceho manžela. Dnes mladá absolventka KTF UK (2017) vie, že tak objavila svoje povolanie a poslanie. Má za sebou trojročnú skúsenosť s prácou nemocničnej kaplanky v Nemocnici Milosrdných sester sv. Karla Boromejského v Prahe a doma maličkú dcéru Helenku, s ktorou je na materskej dovolenke.

Aká cesta vedie od štúdia teológie k nemocničnému kaplanstvu? Čím Ťa práca v nemocnici oslovila a čo Ťa na začiatku najviac prekvapilo?

K práci nemocniční kaplanky jsem se dostala díky dobrovolnictví v Nemocnici Milosrdných sester sv. Karla Boromejského, kam jsem si chodila povídat s pacienty. Touha pracovat s nemocnými lidmi se ve mně rodila postupně a byla jistě ovlivněna mj. zkušeností s nemocí blízkých i mou vlastní. Jednou se stalo, že jsem potkala v dobrovolnickém tričku na nemocniční chodbě spolužáka, který šel navštívit svého nemocného spolubratra, a to se mi stalo „osudným“. Začal se o mé dobrovolnictví zajímat a následně mě seznámil s jiným spolubratrem, který je nemocničním kaplanem. Říkala jsem si, proč to nezkusit, alespoň budu mít praxi u nemocných, při které využiji studium teologie. Pod jeho vedením jsem absolvovala několik prázdninových praxí a cítila jsem se k této práci volána. Při ukončování studia jsem začala pracovat jako nemocniční kaplanka a následně absolvovala kurz/výcvik. Právě jeho náročnost mě na začátku nejvíce překvapila.

V čom vidíš dôležitosť práce nemocničného kaplana v krajine, ktorá je mnohými označovaná za ateistickú, či skôr kde sa väčšina ľudí nehlási k žiadnemu vierovyznaniu?

Západní medicína rozlišuje u človeka čtyri pomyslné složky: fyzickou, duchovní, duševní a sociální, pričemž plné zdravie je rovnováhou všetch. Navzdory tomu vnímam, že v nemocničnom prostredí je stále najväčší dôraz kladen na rovinu fyzickú. Lidé ale často cítia, že si niečo žadá i jejich duch či duša. Bývajú pak otvorení využiť služieb nemocničného kaplana. Naše kultúra je síce považovaná za ateistickú, nicméně mnoho ľudí sa v náročných životných situáciách vzťahuje k něčemu transcendentnímu, ať už je to nějaký obraz Boha, princíp prírody či nějaké vyšší síly. Takovou náročnou situáciou pobyt v nemocnici často býva a nemocniční kaplan je tím, se kterým může člověk o svém nitru hovoriť a některé věci si ujasniť.

Každodennosť nemocničného kaplana sa odohráva v kontexte choroby, bolesti, smrti, vyúsťávajúcich existenciálnych otázok, líčenia sa, smútku atď. Môže takáto práca robiť človeku radosť? Je v nej priestor pre humor?

Zažívám poměrně dost radostných i humorných okamžiků, ať už s kolegy, dalším personálem či pacienty i jejich rodinami. Dobré klima je jedním z faktorů, které mi pomáhají zvládat míru stresu. Někdy je radost ze setkání a rozhovorů hlubší, spojená s vědomím, že jsem tam, kam mě Bůh posílá, i když se spolu s ním dotýkám lidských ran. Jindy je to radost nad dobrem v životech lidí, o které se se mnou sami podělí. Radost může být i skrytá v hloubi srdce,



Erhard Schoen, Ďábel hrající na dudy v podobě hlavy mnicha (Martina Luthera), 1525 (Wikimedia Commons)

podobná tomu, co popisují někteří svatí, když jsou šťastní, že plní Boží vůli, i když trpí. To objevují při modlitbě za nemocné, ale i u jejich lůžka.

Hovorí sa, že humor má liečivé účinky. Máš skúsenosť, že je to naozaj tak?

Člověk díky humoru dokáže poodstoupit od sebe, svého problému, nebrat se tak vážně. Když se nezaměřuje na svou nemoc, pak bývá uvolněnější a klidnější, což jistě zdraví prospívá. Kromě humoru ulevuje také to, když člověk dokáže v nemoci spatřovat i nějaký smysl, něco se díky ní naučit.

Sociologické prieskumy často popisujú v tunajšej spoločnosti stále prítomné vytesňovanie smrti z bežného života a uvažovania. Ako vnímaš ochotu a schopnosť ľudí čeliť svojej konečnosti? Pozoruješ nejaké súčasné tendencie?

Setkávám se s tím, že se v první řadě se smrtí nechce smířit rodina pacienta. Vyvíjí na svého blízkého tlak, aby myslel pozitivně a zkoušel vše, co by mohlo vést k uzdravení. V takovém prostředí se málokdy nemocný světuje se svými niternými myšlenkami a obavami. Ale právě přemýšlení a často i mluvení pomáhá vyrovnávat se s nastávající smrtí, protože přestává být „strašákem“ v nevědomí. Někdo si chce před smrtí urovnat jisté záležitosti, stihnout se rozloučit, prosit o odpuštění atd. Někdy smrt vytěsňuje i samotný pacient, ale většinou, když se blíží, pozná to. Víra často pomáhá lidem umírat pokojně, i když špatný obraz Boha může naopak situaci ztěžovat.

Premieňa táto práca nejak Tvoj pohľad na svet? Ako s ňou komunikuje Tvoj osobný život?

Díky práci si více uvědomuji, jak je každý okamžik jedinečný. Žádný rozhovor se nebude opakovat. Stejně tak každý den a chvíle, které prožívám v rodině. Život v rodině mi poskytuje pro tuto práci zázemí. Naopak z práce si domů přináším posílené vědomí toho, co je v životě opravdu důležité. Velkým svědectvím pro mě je, jak někteří lidé dokážou přijmout své místo v životě navzdory náročným nemocem. Nejednou za tím stojí hluboká víra v Boží prozřetelnost, ale také velké boje.

Aké vlastnosti a schopnosti by mal mať nemocničný kaplán? V ktorých oblastiach na sebe potrebuje pracovať?

Měl by umět pracovat v multidisciplinárním týmu, být chopen sebereflexy, zakotvený ve své konfesi. Nemocniční kaplan potřebuje rozvíjet svou modlitbu a vztah k Bohu. Pro samotné doprovázení je velmi dobré, když má duchovní vedení či nějaké společenství. Velkou pomocí je neustálé prohlubování znalostí a komunikačních dovedností díky supervizím, konferencím a přednáškám určeným přímo pro nemocniční kaplany či pro zdravotníky. Sama jsem se naučila překonávat své hranice v navazování vztahů a lépe naslouchat lidem, nezůstat na povrchu, ale vnímat melodii jejich srdce.

Čo vnímaš ako najťažšie na tejto práci?

Jedna z náročných věcí je psychohygiena – abych si nebrala práci příliš domů, ale abych také měla kde čerpat. Dále být autentickým svědkem Boží lásky, ale odhadnout správnou míru, jak lidem víru a spirituální hodnoty nevnucovat, ale zase naopak nepromarnit příležitost ke svědectví. Těžké pro mě bývá i rozhodnout se, kam rozhovory směřovat, najít jakousi rovnováhu mezi požadavky kladenými na odbornost nemocničního kaplana a hlasem Ducha svatého. V neposlední řadě je to náročnost samotných situací, v nichž slova vážnou a nemocniční kaplan je povolán být s člověkem v jeho tísni, stát jakoby pod křížem Kristovým.

Je nejaká oblasť teológie, ku ktorej sa vraciaš kvôli tomu, že s tvojou prácou rezonuje, či preto, že ti je jednoducho blízka? Považuješ teologické vzdelanie za skutočne potrebné pre prácu nemocničného kaplána?

V rozhovorech se lidi nejvíce zajímají o oblasti církevních dějin a etiky, které znají např. z médií či z vlastního života. Stává se, že mě chce někdo nacytat

Popíjející kozlík – parodie na erb objednavatele, 1402–1403 (Antverpská bible Konráda z Vechty, Antwerpen, Museum Plantin Moretus, M. 15.2, f. 2r)



na nějakou kauzu z církevních dějin. Je dobré o tom něco vědět, ale teologická témata nebývají hlavním problémem, se kterým lidé přichází. Bývá jím spíš něco osobnějšího, niternějšího. Osobně se ráda vracím k dogmatické teologii a biblistice, které jsou vlastně páteří teologického uvažování. Teologické vzdělání je velkou pomocí ve službě nemocničního kaplana, jelikož k lidem přichází v rámci nějaké konfese. Ta má kořeny, vývoj, tradici a učení, které díky studiu teologie můžeme poznat. Samozřejmě u nemocničního kaplana nelze opomenout osobní poznávání Boha, ve které mi je teologie také nástrojem.

Stretávaš sa s tým, že i ľudia, ktorí sa nehlásia k žiadnemu vierovyznaniu, dokážu nájsť v chorobe a smrti nejaký zmysel? Akým spôsobom sa im darí so situáciou vyrovnat?

Stává se, že lidé kvůli své nemoci přehodnotí svůj žebříček hodnot. Nelze to zevšeobecňovat, ale setkala jsem se s lidmi, pro které najednou přestávala být na prvním místě jejich práce či kariéra a více se zaměřovali na vztahy a rodinu. Obecně také více přemýšlejí nad smyslem života. Někoho zkušenost nemoci a blízkosti smrti vede k hledání nadpřirozena či přímo k Bohu, případně k vyrovnávání se s představami o Bohu.

Čo môže nemocničný kaplán ponúknuť blízkym chorého či umierajúceho človeka?

Podobně jako pacientům může být nemocniční kaplan nápomocen jejich blízkým nejen v otázkách spirituality a hodnot, ale často se objevují obavy o nemocného blízkého, kterými ovšem jeho samotného nechce okolí zatěžovat. U umírajících pacientů může kaplan rodinně pomoci s loučením, smiřováním se s faktem smrti i při hledání odpovědí na existenciální otázky. Často mají zájem o společnou modlitbu či rituál. Mohou např. udělat společně něco pěkného se svým blízkým a pak na to následně vzpomínat.

Lazebnice a monstra, 14. století (Bible Václava IV., Wien, ONB cod. 2760, f. 130r)

